

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Det stora guldfyndet från Sköfde

Arne, Ture J.

Fornvännen 1, 92-95

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1906_092

Ingår i: samla.raa.se

DET STORA GULDFYNDET FRÅN SKÖFDE

AF

T. J. ARNE.

 november 1904 inkom till riksantikvarien ett meddelande från Sköfde, att ett par arbetare vid gräfningså Timboholms ägor i Sköfde landsförsamling, ungefär 3 km. öster om staden, upptäckt ett antal ringar och tackor af guld, vägande ej mindre än 7 kg.

För att inhämta närmare underrättelser om fyndomständigheterna afreste Vitterhets Akademiens amanuens O. Janse till platsen, och af hans redogörelse framgår följande.

Marken kring Timboholm, som till större delen utgöres af åker, är ganska starkt kuperad. I gårdens närhet ligger en till stor del uppodlad grusås, hvars ena ända bildar en ansenlig kulle. Då denna kulle skulle bortschaktas för att äfven göras till åker, anträffades å dess platå det stora guldfyndet. Den af 16 ringar bestående kedjan anträffades den 22 november på ett djup af knappt 1 meter under den torfklädda ytan. I närheten af det utpekade fyndstället funnos 3 stenar, hvardera af en dryg mansbördas storlek. Stenarne hade rubbats under arbetet, men ursprungligen hade sannolikt kedjan och stenarne legat i hvarandras närhet. Den af 10 ringar bestående kedjan jämte de tvenne guldtackorna hittades den 23 november på omkring 0,6 meters afstånd från den först anträffade kedjan. Den kortare tackan låg instucken i den slutna ringen, den långa tackan hittades strax invid kedjan. Något spår af fast fornlämning kunde ej iakttagas på eller vid kullen.

Det dyrbara fyndet består, som nämnts, af två tackor och två kedjor af guld; det afbildas i sin helhet å nästa sida i $\frac{1}{3}$ skala.

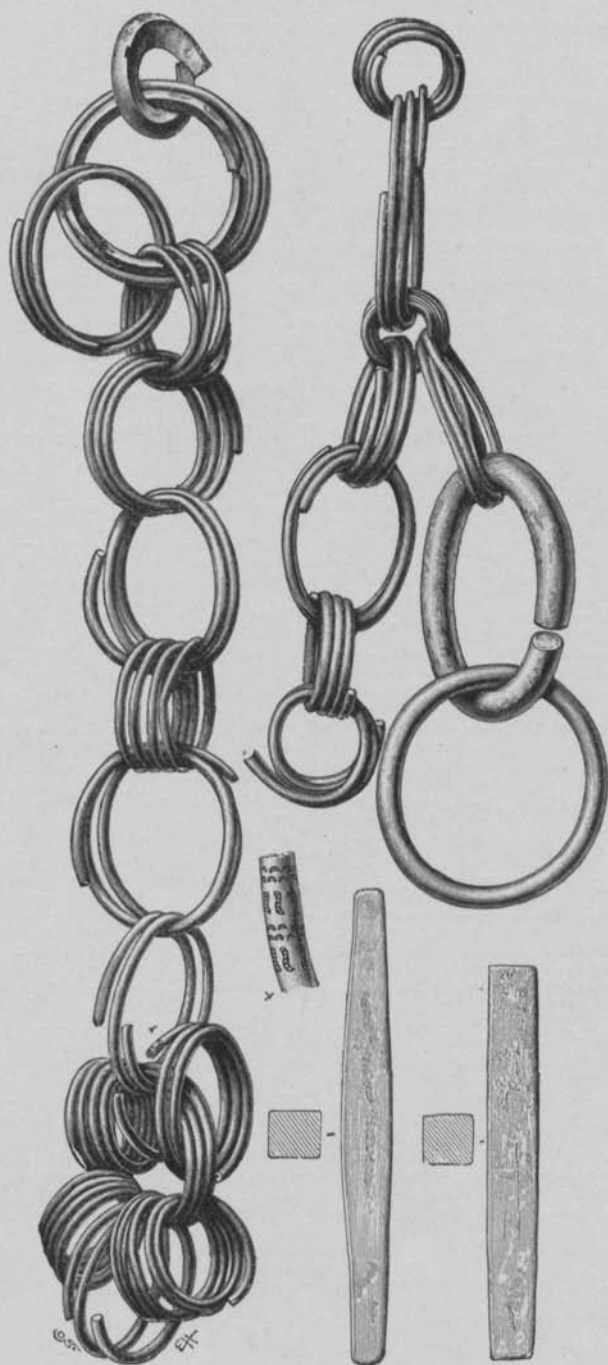

Fig. 1. $\frac{1}{3}$.

Tackorna äro långsträckta, något afsmalnande mot ändarne och med fyrkantig genomskärning. På alla sidor synas spår af hamring. Den störstas längd är 18,8 cm., dess tjocklek vid midten 2 cm. Den kortare mäter 15,6 cm. i längd och 2 cm. i tjocklek. Den förras vikt är 1,0225 kg., dess halt 0,970, den senares vikt 0,9897 kg., dess halt 0,964.

Den mindre kedjan består af 10 ringar, hakade i hvarandra, så att i den minsta, i många spiraler upprullade ringen sitta fästa 3 kedjor af respektive 2, 3 och 4 ringar.

Den minsta spiralringen består af en i 13 hvarf upplindad, smal, rund ten och är omkr. 3,5 cm. i diameter samt 3,6 cm. i höjd. En närmare beskrifning af de öfriga ringarne i kedjan torde vara öfverflödig, då deras utseende framgår af figuren. Det torde böra anmärkas, att ändarne på den yttersta spiralringen i kedjan med 4 ringar äro något urnupna. Alla ringarne utom två äro upplindade i spiral. Af de båda återstående är den ena sluten, den andra öppen. Hela kedjans vikt är 2,363 kg., och halten hos ringarne växlar mellan 0,947 och 0,970.

Den större kedjan utgöres af 16 i hvarandra hakade ringar, alla utom en i spiralform. Af dessa äro 7 hakade den ena direkt i den andra som länkar i en kedja. I den ena yttersta af dessa ringar hänga 5 andra spiralringar, i den yttersta ringen i motsatt ända 3 ringar och kring två af dessa en fjärde.

Af de 5 ringar, som sitta uppträdda på ytterringen, består en af 2 $\frac{1}{2}$ hvarf med en diameter af 6,1 cm. Ändarne af denna ring äro prydda med instämplade figurer, dels halfmån- dels ∞ -formiga, i mönster, som framgå af figuren. I de ∞ -formiga stämplarne synas små upphöjda punkter. Ringens guldhalt är 0,957. Halten hos andra undersökta ringar i denna kedja växlar mellan 0,953 och 0,980. Kedjans hela vikt uppgår till 2,709 kg.

Samtliga guldpjäser, hvilkas sammanlagda vikt uppgår till 7,084 kg., inlöstes för en summa af 20,000 kr., som hopskjutits af enskilda personer. Fyndet förvaras i Statens Historiska Museum under inv. nr 12,567.

Trots fyndets enkla beskaffenhet i andra afseenden än i fråga om det rent materiella värdet kan dateringen af detsamma ske utan större svårighet. Den öfvervägande massan af dylika ringguldsfynd tillhör 400- och 500-talen e. Kr. De sparsamma ornamenten bekräfta till fullo denna datering. De små instämplade halfmånarne förekomma äfven å den massiva guldhalsring, som tillhör det största guldfynd, som gjorts i Sverige, det från Tureholm i Södermanland,¹ och å många andra samtida pjäser.

Om anledningen till nedläggandet i jorden af denna skatt, hvars värde för 1500 år sedan var många gånger större än nu, kan ju intet med säkerhet yttras. Den förefaller nästan för stor att ha ägts af en enskild person, och den gissningen har framkastats, att man här har att göra med en tempelskatt. Etymologiskt har Sköfde tolkats som Skade-vi, Skades helgedom, och det är ju ej omöjligt, att denna gudinna här ägt en kultplats, vid hvilken skatten kommit att nedgrävas af en eller annan orsak.

VAD UNDER LAGBOKEN.

AF

K. H. KARLSSON.

alalagen stadgar i þingh.b. flocc 3: pr. *Wæþia bondin wiþ domarin. ella wiþ lænsman. wæþin till þrigia marka wndi lagh bokina* och i fl. 5:2 *Sighir bondin þæt at æi ær lagha dombir a han förþir. þa hawir hin wizord wæþia þing fran garþi sinum... gen sinum domara wndi laghbockina.* På motsvarande ställen har den äldre Uplands-

¹ Anträffadt år 1774, på en fots djup i jorden, samt vägande 29 \bar{u} betsmansvikt (öfver 12 kg.)